

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. E quorum obiectorum cognitione Verbum per se procedat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

Sed etiamne rectè & notionaliter Author appellatur? Ita videtur deduci è S. D. in 1. dist. 29. q. 1. a. 1. dicente, quòd nomen Authoris supra rationem principii addat negationem passivæ originis ab alio. Verum D. Hilarius l. 1. de Trin. hoc nomen facit commune Patri & Filio dicens, quòd *Spiritus S. de Patre & Filio ambobus confitendus sit.* D. Augustinus illud non nisi cum cautela & distinctione admittit contra Arianos, qui hoc nomine majoritatem in Patre respectu Filii intendebant: sic enim inquit contra Maximin. c. 4. *Si propterea DEVM Patrem de Filio dicit Authorem, quia ille genuit, genitus est iste, quia iste de illo est, non ille de isto; factor & concedo: si autem per nomen authoris minorem vis facere Filium, Patremque majorem, nec ejusdem substantia Filium, cujus est Pater, deservabor & respuam.*

Præterea proprium, Patris nomen est, *Ingenititas*, quo ejus notionalis innascibilitas declaratur; nec tantum significatur negatio originis generativæ, quæ etiam reperitur in Filio, sed positiva possessio naturæ à se ipso cum exclusione omnis alterius processionis. Unde etiam S. Dionysius de Divin. nom. inquit, *solum fontem supersubstantialem Deitatis esse Patrem, & Conc. Toletanum sextum. Creditimus Patrem ingenitum, increatum, fontem & originem totius Divinitatis.* Ubi Pater non ideo dicitur, *Fons Deitatis*, quasi Deitas ab ipso promanaret, id quippe damnatum est in Concil. Lateran. C. *damnamus.* Sed quia habet in se ipso Divinitatem à nullo acceptam (*à se*) & à se in Filium & Spiritum Sanctum identicâ communicatione derivatam.

S. II.

Nomina propria Filii.

Nomina secundæ Personæ propria sunt *Verbum, Filius, & Imago.* Procedit, ut *Ver-*

ARTICULUS II.

E quorum obiectorum cognitione Verbum per se procedat?

SUMMARI A.

1. Exponitur status questionis.
2. Verbum per se procedit ex cognitione omnium, quæ sunt formaliter in DEO.
3. Non sequitur, quòd Verbum sit imago sui ipsius.
4. Novitas, in quantum productiva Verbi, est prædicta.
5. Cognitio productiva Verbi tantum est illo prior prioritate à quo.
6. Verbum etiam per se procedit è cognitione possibilem.
7. Non autem è cognitione futurorum.
8. Exponitur textus Anselmi.
9. Comprehensio causæ perfectæ requirit comprehensionem effectuum contentorum.
10. Ablatis possibilem Verbum non remanet ejusdem rationis.

S. I.

Verbum per se procedit ex cognitione omnium attributorum & Personarum.

1. Si questio hujus articuli intelligatur de cognitione obiectorum, per quam de facto, non tan-

R. P. Mezger. Theol. Schol. Tom. I.

quam procedit, ut terminus intelligibilis dictionis: Cùmque ex vi hujus intellectivæ dictionis procedat in similitudinem dicentis, non solum intentionalem, sed propter summam identitatem, quæ est inter esse, & intelligere Divinum, etiam naturalem, procedit ut Filius naturalis & consubstantialis Patri. Sic appellatur Joan. 1. *Verbum caro factum est.* Matth. 3. *Hic est Filius meus dilectus.* Matth. 16. *Tu es Christus Filius DEI vivi.* Unde & Augustinus l. 9. de Trinit. c. 12. *DEI Verbum Filium esse nullus Christianus dubitat.*

Tandem appellatur. *Imago DEI invisibilis.* 6. Coloss. 1. *Candor lucis æternæ, & Speculum sine macula, DEI Majestas, & imago bonitatis illius.* Sap. 7. Imago quippe definitur, quòd sit *imago ab alio deusita similitudo.* ad quam proinde duæ conditiones requiruntur: similitudo nimirum & processio: idcirco tametsi ovum ovo, lac lacti sit simillimum, neutrum tamen alterius est imago, quia ab ipso non exprimitur. Sed utraque conditio in Verbo & Filio DEI perfectissimè reperitur, nam & procedit à Patre, & eundem adæquatissimè repræsentat non tantum per assimilationem, sed etiam per identitatem naturæ, idque ex vi suæ processionis, ut aliàs diximus, ideoque est imago non tantum assimilativa, sed etiam comprehensiva Patris.

Alia quoque nomina & effectus, quamvis omnibus Personis communes, tamen per appropriationem uni vel alteri Personæ specialiter tribuuntur, ob specialem aliquam convenientiam cum Personis, earumque originibus: Quamvis ergo potentia toti Trinitati conveniat, specialiter tamen Patri tribuitur, quia ipse est primum principium tam ad intra, quam ad extra. *Sapientia* appropriatur Filio, sicut & veritas, quia sicut sapientia, ita ipse quoque oritur per intellectum.

tum per se, sed etiam concomitanter Verbum Divinum procedit, certum est Verbum procedere ex cognitione omnium obiectorum, quæcunque per comprehensivam DEI scientiam attinguntur. Uti clarè tradit S. D. q. 34. a. 1. ad 3. dicens: *Pater intelligendo se, & Filium & Spiritum S. & omnia alia, quæ ejus scientiâ continentur, concipit Verbum, ut sit tota Trinitas Verbo dicatur, & omnis creatura.* Et ratio est manifesta: ex illorum obiectorum noticia procedit Verbum, quæcunq; repræsentatur in Verbo, quæcunq; enim Pater intelligit, in Verbo dicendo exprimit. *Dicit enim uno eodemque Verbo seipsum, & quæcunque facit.* Inquit S. Ansel. Monol. c. 32. & *Verbum de suo nihil habet, sed totum de illa scientia, ex qua nascitur.* Aug. l. 1. s. d. Trinit. c. 12.

Sed omnia obiecta tam Divina, quam creata tam necessaria, quam libera: omnes creaturæ tam actuales, quam possibilem repræsentantur in Verbo, & Verbo dicuntur, aliàs Verbum non esset

H h com-

comprehensivum, & adequatum scientiæ Patris. Controversia igitur est, è quorum objectorum notitia non tantum concomitanter, sed per se procedat Verbum, *perfectate* quarto modo: ita videlicet, ut si istorum objectorum cognitio non esset, etiam Verbum Divinum secundum perfectionem sibi essentiali à Patre non procederet? Cæterum objecta, ad quæ comprehensiva Patris scientia terminatur, in quadruplici sunt differentia. Est in primis essentia cum attributis. Secundò, relationes & Personæ. Tertiò, Creatura possibilis. Quartò, creaturæ actuales. De quibus diversa sunt Doctorum placita. Primò Rada contr. 11. a. 2. concl. 4. cum suo Scoto negat Verbum procedere ex cognitione ullius Personæ.

Secundò, Puteanus hic dubit. 2. concl. ult. censuit, procedere ex cognitione essentia & primæ Personæ, non verò ex cognitione sui & Spiritus S. Tertiò Alarcon disp. 8. c. 8. cum Valquez admittit procedere per se ex cognitione sui; negat verò ex cognitione Spiritus S. Quarta sententia docet procedere per se ex cognitione non tantum essentia & attributorum, sed etiam omnium Personarum, quam tradit Angelicus Doctor hic q. 34. a. 1. ad 3. & in 1. dist. 27. q. 2. a. 2. De verit. q. 4. a. 5. quem præter Discipulos Scholæ Thomistica sequuntur Suarez. l. 9. de Trinit. c. 4. Ylambertus, Ariaga, aliique.

2. Conclusio I. Verbum Divinum per se quarto modo procedit ex cognitione omnium eorum, quæ sunt formaliter in DEO; adeoque omnium attributorum & personarum. Ita citatus S. D. hac q. 34. a. 1. ad 3. his verbis: *Sic ergo uni soli Personæ convenit dici, eo modo, quo dicitur Verbum; eo verò modo, quo dicitur res intellecta in Verbo, cuiuslibet Personæ convenit dici, Pater enim intelligendo se, & Filium & Spiritum S. & omnia alia, quæ in ejus scientia continentur, concipit Verbum, ut sic tota Trinitas Verbo dicatur, & etiam omnis creatura.*

Ratio fundamentalis est: Verbum Divinum essentialiter quidditativum, adequatum, & comprehensivum, petit essentialiter procedere per cognitionem intuitivam, quidditativam & comprehensivam. Sed cognitio quidditativa & intuitiva Divinæ essentia necessariò videt non tantum attributa, sed etiam Personas & terminos, in quibus illa subsistit, ut ostendimus in priori Tractatu: ergo.

3. Oppones primò. Hinc sequitur, quòd Verbum sit imago sui ipsius, & Spiritus S. Si ex horum omnium cognitione per se procedit: sicut dicitur Imago Patris: quia procedit ex cognitione Patris, quæ se ipsum Pater æternus intelligit.

Respondeo negando sequelam: quia ad rationem Imaginis præter representationem & manifestationem objecti, ulterius requiritur origo ab illo, quod representat, uti supra notavimus. Ideo licet Verbum Divinum respectu omnium objectorum, quæ representat, servet rationem Verbi, non tamen habet rationem Imaginis, nisi respectu solius Patris, quia solus Pater se ipsum cognoscendo, Verbum exprimit, nec tantum respectu Verbi habet rationem objecti, sed etiam principii; alia verò objecta tantum sunt terminativa,

non etiam principiativa, qua de causa etiam represententur in Verbo tanquam in Verbo, quia ad hoc sufficit representatio ipsorum, non tamen representantur tanquam in Imago, quia Verbum non originatur in ipsis.

Oppones secundò. Notitia intuitiva supponit suum objectum; atqui cognitio, ex qua verbum procedit, illud non supponit, sed est prior prioritate originis: ergo non potest esse cognitio intuitiva ipsius Verbi, & consequenter Verbum non procedit ex cognitione sui ipsius.

Respondeo, distinguendo majorem; si sit notitia purè speculativa, transeat, major, si sit notitia practica, nego majorem: ergo cognitio, ex qua Verbum procedit, non est intuitiva ipsius Verbi: de speculativa purè, concedo, & practica, nego illam & alteram consequentiam. Instantia habetur in scientia visionis, quæ est intuitiva creaturarum, & tamen causa ipsarum.

Oppones tertio. Si Verbum procederet ex cognitione sui ipsius, esset prius seipso, consequens est absurdum: ergo. Sequela probatur. In eodem instanti est objectum & cognitio intuitiva ipsius: sed cognitio est prior, quam Verbum, quod ex illa procedit: ergo etiam ejus objectum est prius, &c. atqui objectum hujus cognitionis est ipsummet Verbum: ergo Verbum est prius seipso quam objectionem paucis mutatis facile applicabis etiam ad cognitionem Spiritus S. qui origo est ipso Verbo posterior.

Respondeo, argumentum peccate in forma, quia in majori sumitur prioritas durationis, cognitionis, & in quo; in minori verò prioritas originis & à quo: ex quo termini vitiosè multiplicantur. Gratis tamen distinguo majorem, in eodem instanti in quo, est cognitio & objectum, concedo, in eodem instanti à quo, si nempe cognitio sit practica, & productiva objecti, nego majorem. Sed cognitio est prior, quam Verbum, prioritate à quo, concedo, prioritate in quo, nego minorem & consequentiam.

§. II.

An Verbum per se procedat ex cognitione creaturarum.

CONCLUSIO II. Verbum per se procedit ex cognitione creaturarum possibilium, non verò actualium. Est omnium Thomistarum contra Valquez disp. 193. c. 3.

Prima pars probatur primò. Ex eorum cognitione Verbum per se procedit, quæ per se exprimitur & representantur à Verbo: sed creaturæ possibilis per se representantur & exprimitur à Verbo: ergo Verbum per se procedit è cognitione creaturarum possibilium. Major patet, quia Verbum aliàs non esset adequatum & comprehensivum, prout advertit D. Augustinus. l. 15. de Trinit. c. 13. & 14. dicens: *Verbum Divinum esse de omnibus, quæ sunt in Scientia DEI: nam si aliiquid minus esset in Verbo, quam in scientia, non esset Verbum adequatum.* minor æquè est certa: quia Verbum comprehensivum Divinæ omnipotentia per se debet exprimere omnes terminos ipsius; atqui creaturæ possibilis sunt termini Divinæ omnipotentia: ergo Verbum Divinum debet exprimere & representare creaturas possibilis.

Pro-

Probatur secundò. Notitia comprehensiva Divinæ essentia & omnipotentia attingit omnia possibilis inibi eminenter contenta. & ideo D. Th. sup. q. 14. a. 5. dicit. DEUM alia se cognoscere, quia se comprehendit ut causam: sed Verbum per se procedit ex comprehensiva notitia DEI: ergo per se procedit ex notitia attingente omnia possibilis, non quidem ut objectum primum, sed tamen ut secundarium.

7. Secundæ partis ratio est. Ex illa notitia Verbum Divinum non petit per se procedere, quæ si non esset, nihilominus Verbum Divinum sub ratione Verbi infiniti & comprehensivi procederet; sed tamen DEUS non haberet notitiam creaturarum actualium & contingentium, Verbum Divinum sub eadem perfectione procederet: ergo ex illorum notitia per se non procedit. Minor probatur: quia cognitio & scientia creaturarum actualium fundatur super liberum decretum, estque proin libera, & potuisset absolute non esse, & nihilominus fuisset æterna Divini Verbi processio.

Confirmatur. Ens per essentiam necessarium non potest per se procedere ex libera cognitione: sed cognitio creaturarum actualium est libera, & Verbum Divinum est Ens per essentiam necessarium: ergo Verbum Divinum ex cognitione creaturarum actualium per se non potest procedere.

8. Obijciens primò. *Authoritatem S. Anselmi monolog. c. 29. dicens: sive ergo ille cogitetur, nullo alio existente, sive aliis existentibus, necesse est Verbum coeternum illi esse cum illo: atqui si procederet per se ex cognitione creaturarum possibilium, tunc nullâ existente essentia possibili, non existeret aut procederet Verbum: ergo sentit D. Anselmus, Verbum Divinum per se quarto modo non procedere ex cognitione creaturarum possibilium.*

Respondeo D. Anselmum loqui de creaturis actualibus, non de possibilibus: nam de illis tantum existentia proprie affirmatur.

9. Obijci. secundò. Potest Verbum Divinum procedere ex comprehensiva cognitione Patris, quin procedat ex cognitione omnium creaturarum possibilium. Ergo non per se procedit ex

omnium illorum cognitione. Consequentia patet ex nostra ratione & fundamento. Antecedens probatur. Comprehensio causæ non infert necessariò cognitionem omnis effectus in causâ contenti, ut patet in comprehensione, quâ Angelus comprehendit suum intellectum; neque enim per hanc comprehensionem attingit omnes suas cogniciones: aliàs videret simul omnia & infinita objecta, ad quæ ipsius cogniciones terminantur in omnem æternitatem. Ergo Divinæ omnipotentia comprehensione non infert formaliter cognitionem omnium creaturarum possibilium.

Respondeo negando antecedens. Cujus probationem distinguo: Comprehensio causæ imperfectæ & aliquo modo incompletæ in actu secundo, potest comprehendi non visis omnibus effectibus contentis, concedo. & talis est intellectus Angeli respectu futurarum cognitionum, ad quas primum indiget determinari: Comprehensio causæ infinite perfectæ & completæ, qualis est omnipotentia Divina, nego.

Obijci. tertio. Illud per se non requiritur ad processionem Verbi, quo per impossibile ablato Verbum remanet ejusdem rationis ac modò est: sed ablatis per impossibile creaturis possibilibus Verbum Divinum manet ejusdem rationis: ergo creaturæ possibiles non requiruntur ad processionem Verbi. Minor probatur. Quia DEUS tanquam primum Ens nullâ indiget creaturâ ad sui consistentiam: item, quia nulla exigitur creatura possibilis, ut Pater sit secundus ad generandum, sed hoc ipsò, quòd Pater sit secundus ad generandum, Verbum Divinum ab ipso procedere intelligitur: ergo processio Verbi stat absque creaturis possibilibus.

Respondeo, negando minorem. & ad primam probationem dico, non ex indigentia, sed ex intrinseca exigentia & natura causæ primæ & omnipotentia infinita DEUM habere connexionem cum creaturis possibilibus. Ad alteram probationem nego majorem: nam fecunditas generativa Patris est fecunditas intellectiva, adeoque requirit cognitionem comprehensivam: atqui comprehensiva non est, nisi terminetur ad creaturas possibiles, uti dictum.

ARTICULUS II.

De Persona Spiritus Sancti.

SUMMARI.

1. Nomen Spiritus S. tertia Persona proprium.	11. Fundamenta ex ratione.
2. Nomen amoris terminativè.	12. Contraria sententia asseritur & probatur auctoritate.
3. Et nomen Domini.	13. Eliditur Scotistarum responsio.
4. Ejus nomina per appropriationem.	14. Exponitur auctoritas objecta Divi Anselmi.
5. Error Grecorum de processione Spiritus S.	15. Satisfit ceteris Scotistarum fundamentis.
6. Veritas Catholica probatur auctoritatibus.	16. Ex D. Thoma ostenditur, Spiritum S. per se procedere à duobus suppositis.
7. Firmatur duplici ratione.	17. An vel quomodo virtus spirativa adequatè reperiatur in Patre.
8. Eneruatur fundamentum oppositum.	18. Disparitas inter virtutem spirandi & creandi.
9. Scotistarum doctrina, quòd distingatur Spiritus S. à Filio independentè à processione.	19. Viraque Persona constituit unum principium spirandi.
10. Eorum fundamentum ex auctoritate D. Anselmi.	

R. P. Mezg. Theol. Schol. Tom. 1.

H 2

§. No.